Regionledningskontoret
Bengt-Åke Vestman

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2025-10-06

RS 2025-0252

Regionstyrelsen

Motion 2025:12 av Edvin Bernhardsson m.fl. (KD) om att styra hjälpmedelstillgången efter vårdbehov

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2025:12 av Edvin Bernhardsson m.fl. (KD) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Edvin Bernhardsson m.fl. (KD) har väckt en motion i regionfullmäktige i vilken det föreslås att en avgift införs när hjälpmedel inte återlämnas när vårdbehovet bedöms ha upphört. Syftet enligt motionärerna är att främja en ökad återlämning och därigenom skapa ett mer hållbart system för hantering av hjälpmedel i Region Stockholm.

Motionen har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden och primärvårdsnämnden. Av remissyttranden från hälso- och sjukvårdsnämnden samt primärvårdsnämnden framgår att det idag tas ut en avgift för ej återlämnade hjälpmedel inom kategorin hyreshjälpmedel. För de hjälpmedel som kategoriseras bashjälpmedel finns det praktiska hinder för att införa en avgift för ej återlämnade hjälpmedel. Hälso- och sjukvårdsnämnden samt primärvårdsnämnden anser att de informationsinsatser och uppföljningar som genomförs för att hjälpmedel ska återlämnas är tillräckliga åtgärder.

Regionledningskontoret delar hälso- och sjukvårdsnämndens samt primärvårdsnämndens bedömningar och anser därmed att motionen ska anses besvarad.

Bakgrund

Edvin Bernhardsson och Thomas Nyman (KD) har väckt en motion i regionfullmäktige i vilken det föreslås att en avgift införs när hjälpmedel inte återlämnas när vårdbehovet bedöms ha upphört. Syftet enligt motionärerna är att främja en ökad återlämning och därigenom skapa ett mer hållbart system för hantering av hjälpmedel i Region Stockholm.
Av remissyttrandena från hälso- och sjukvårdsnämnden samt primärvårdsnämnden framgår att det idag tas ut en avgift för ej

återlämnade hjälpmedel inom kategorin hyreshjälpmedel. För de hjälpmedel som kategoriseras bashjälpmedel finns det praktiska hinder för att införa en avgift för ej återlämnade hjälpmedel. Hälso- och sjukvårdsnämnden samt primärvårdsnämnden anser att de informationsinsatser och uppföljningar som genomförs för att hjälpmedel ska återlämnas är tillräckliga åtgärder.

Bakgrund
Region Stockholm har avtal med Sodexo Hjälpmedelsservice om hjälpmedelsverksamhet i norra länet. I det södra länet har Stockholms Läns sjukvårdsområde (SLSO) samma uppdrag genom sin hjälpmedelsverksamhet Hjälpmedel Stockholm. SLSO har även tre länsövergripande hjälpmedelsverksamheter; Medicinteknisk apparatur i hemmet (MAH), KommSyn Stockholm samt Förbrukningshjälpmedel i hemmet (FHH).

I hjälpmedelsverksamheternas uppdrag ingår att upphandla, köpa in och tillhandahålla de hjälpmedel som förskrivs på regionens bekostnad. De hjälpmedel som förskrivs på regionens bekostnad ägs och förvaltas av hjälpmedelsverksamheterna.

I ersättningsmodellen för hjälpmedelsverksamheterna delas hjälpmedel upp i kategorierna hyreshjälpmedel och bashjälpmedel. Region Stockholm betalar en ersättning per dygn för hyreshjälpmedel och en ersättning per hjälpmedel för bashjälpmedel till hjälpmedelscentralsverksamheterna. Ersättningen för hyrhjälpmedel upphör när hjälpmedlet återlämnas av brukaren, när brukaren flyttar från Stockholms län och när brukare avlider. Ersättningen för bashjälpmedel betalas ut vid ett engångstillfälle när hjälpmedlet förskrivs.

År 2024 förskrevs det 371 000 hjälpmedel, exklusive förbrukningshjälpmedel, i Region Stockholm. Av dessa hjälpmedel utgjorde 281 700 bashjälpmedel och 89 300 hyreshjälpmedel.

Varje vårdgivare har möjlighet att ha ett bashjälpmedelsförråd med ett förutbestämt sortiment som beställs från beställningssystemet Beställningsportalen. År 2024 fick drygt 48 000 unika personer tillsammans cirka 118 000 bashjälpmedel direkt från vårdgivarens bashjälpmedelsförråd. Hjälpmedel från bashjälpmedelsförrådet förskrivs både för tillfälliga behov, så kallad korttidsförskrivning, och för varaktiga behov. Vid korttidsförskrivning betalar hjälpmedelsanvändaren en avgift.

Förskrivarna ska vid varje förskrivning följa Socialstyrelsens förskrivningsprocess. Det gäller även vid utlämning av hjälpmedel från bashjälpmedelsförråd. Att följa upp förskrivningen och informera om att hjälpmedlet är ett lån och att det ska återlämnas när behovet upphör ingår i förskrivningsprocessen. Hjälpmedelsanvändaren kan lämna tillbaka hjälpmedel till förskrivaren, till annan vårdgivare eller direkt till hjälpmedelsverksamheten.

Vid förskrivning av individnummermärkta hjälpmedel, som hyrhjälpmedel och hörapparater, är förskrivaren skyldig att lämna ut en låneförbindelse med information om att hjälpmedlet är ett lån och att det ska lämnas tillbaka när det inte längre används eller när förskrivaren uppmanar till återlämning. Låneförbindelsen innehåller även information om att brukaren kan bli ersättningsskyldig vid förlust eller skada och att hjälpmedlet ska återlämnas vid flytt från länet.

När hyreshjälpmedel inte återlämnas av hjälpmedelsanvändaren vid flytt från Stockholm eller vid dödsfall ersätter hälso- och sjukvårdsförvaltningen hjälpmedelsverksamheten för hjälpmedlets restvärde. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen fakturerar sedan hjälpmedelsanvändaren eller dödsboet för restvärdet. För bashjälpmedel har hjälpmedels-verksamheterna redan fått full ersättning för hjälpmedlet i samband med förskrivningen och ersättning utgår inte till hjälpmedelsverksamheterna för bashjälpmedel som inte återlämnas.

För att säkerställa att Region Stockholm inte har kostnader för hyrhjälpmedel som inte används, men som fortfarande finns kvar hos hjälpmedelsanvändaren, har hjälpmedelsverksamheterna i uppdrag att kontrollera att förskrivna hyrhjälpmedel används. Ersättningen avslutas automatiskt om det inte skett en händelse av hjälpmedlet på fem år. En händelse kan till exempel vara reparation, besiktning, byte av reservdelar eller annan tjänst på hjälpmedelscentralen.

För att motverka överförskrivning av hjälpmedel har hälso- och sjukvårdsförvaltningen implementerat en begränsning av antal hjälpmedel med samma funktion som kan förskrivas per hjälpmedelsanvändare. Innan ny förskrivning av ett hjälpmedel görs måste förskrivaren säkerställa att redan förskrivna hjälpmedel fortfarande används.

Alla patienter får information om att hjälpmedel ska återlämnas när behovet upphört. Uppföljning görs vid behov, det finns ingen tidsgräns eller fast tidsintervall för när uppföljningen ska göras. Det finns rutiner för hur

hjälpmedel ska återlämnas och det är förskrivarens och hjälpmedelsverksamheternas ansvar att se till att hjälpmedel lämnas tillbaka och återanvänds i den mån det är möjligt. För de hjälpmedel som återlämnas ska hjälpmedelsverksamheterna verka för återanvändning i den mån det går att förena med säkerhets- och kvalitetskrav.

Det finns ingen statistik på hur många bashjälpmedel som står oanvända hemma hos brukare. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen kan inte bevaka om hjälpmedel används eller inte används, och därmed inte heller fakturera brukare, utan litar på professionens uppföljningsansvar och information vid förskrivningstillfället.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Regionledningskontoret delar bedömningar i yttranden från hälso- och sjukvårdsnämnden den 26 augusti 2025 och primärvårdsnämnden den 27 augusti 2025 och bedömer därmed att motionen ska anses besvarad.

Ekonomiska konsekvenser
Beslut i enlighet med regiondirektörens tjänsteutlåtande bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm. Beslutar regionfullmäktige i enlighet med motionärens förslag har detta ekonomiska konsekvenser som behöver beaktas i budget.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsunderlag
1. Motion 2025:12
2. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande 26 augusti 2025
3. Primärvårdsnämndens yttrande 27 augusti 2025

Beslutsexpediering
1. Hälso- och sjukvårdsnämnden
2. Primärvårdsnämnden

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-10-06